
УДК 821.163.41.09-31 Албахари Д.
930.1:82.0

Петра Пешић

Универзитет у Нишу
Филозофски факултет

ОДНОС ДИСКУРСА ИСТОРИЈЕ И ДИСКУРСА ФИКЦИЈЕ У РОМАНУ *ГЕЦ И МАЈЕР* ДАВИДА АЛБАХАРИЈА

Сажетак: Предмет рада јесте проучавање односа дискурса историје и дискурса фикције на примеру романа Давида Албахарија *Гец и Мајер*. Определили смо се за овај роман зато што се приповедач са једне стране ослања на историјски догађај, страдање Јевреја у београдском логору Сајмиште, док са друге стране указује да историја нема одговоре на сва питања и у недостатку чињеница прибегава фикцији. Основна претпоставка приповедача јесте да историја/дискурс историје не може дати одговоре на питања о појединцу. Проблематизовање односа дискурса историје и дискурса фикције уочава се на више различитих нивоа у роману. Првенствено кроз избор саме грађе, односно кроз начин обраде теме холокауста у књижевности, затим кроз однос приповедача, као посредног сведока страдања, према колективној историји и историји сопствене породице. На крају, проблематизовање поменутог односа уочава се у дописивању историје, односно у приповедачевом стварању фикције у фикцији, мешањем историјских и измишљених ликова. У раду се осврћемо и на значење речи дискурс у наратологији, као и на разлику између историје и фикције из наратолошког угла. Циљ нам је да приликом проучавања романа утврдимо које су основне разлике између статуса историје и статуса фикције у роману, и која је улога дискурса историје, а која дискурса фикције у представљању трауме појединца.

Кључне речи: историја, фикција, дискурс, наратација, холокауст

1. Увод

Роман *Гец и Мајер* Давида Албахарија први пут је објављен 1998. у Београду. У основи романа је историјски догађај, страдање Јевреја у логору Сајмиште у Другом светском рату. Према речима самог аутора, историјске чињенице које су ушле у роман потичу из архивске грађе, енциклопедија, новинских фељтона, књига и студија (Albahari, 2005). Истовремено, прича о страдању испричана је из угла приповедача који јесте Јеврејин, али није био непосредни сведок страдања. Истражујући прошлост своје породице приповедач се суочава са ограниченим могућностима историјског сазнања и почиње да „дописује“ историју. У консултованој литератури о роману приметно је проучавање романа *Гец и Мајер* у контексту литературе која се бави холокаустом, заједно са делима Данила Киша и Александра Тишме (Радуловић, 2010). У раду „Историја и траума у романима Давида Албахарија“ Владислава Рибникар указује

на проблематизовање односа историје и фикције у приказивању холокауста, и смењивање наративних нивоа у роману *Геј и Мајер*.

На неколико релација у роману уочава се проблематизовање односа историје и фикције. Прва је у самом избору грађе, за основу се узима историјски догађај, али аутор прави селекцију већ самим насловом. Однос историје и фикције уочава се и у односу приповедача према историји сопствене породице и светској историји. На крају, трећи однос обухвата приповедачево стварање фикција унутар фикције, односно, „дописивање“ историје. Предмет рада није преиспитивање истинитости историје нити давање предности фикцији у односу на историју. У раду се одређује разлика између статуса историје и фикције у роману и у представљању трауме појединца.

2. Историја и фикција

Однос дискурса историје и дискурса фикције у раду не посматра се као однос истине и лажи. Историја се посматра као извор грађе за роман. Историјски догађаји су на неки начин текст који је претходио тексту романа – фикцији. Преношење историјске грађе у фикцију не умањује значај историјског догађаја, већ само пружа другачији поглед на историју који не претендује на објективност.

У књизи *Историја и прича*, Адријана Марчетић полази од става да историју, као приповедање о стварним догађајима, и причу/фикцију, као приповедање о измишљеним догађајима, повезује управо приповедање (Марчетић, 2009: 10). Дорит Кон у раду „Signposts of Fictionality: A Naratological Perspective“ издваја три основне разлике између историјског и фикционалног наратива. Прва је разлика између фабуле и сижеа или приче и дискурса, карактеристична за фикцију.¹ Према њеном мишљењу, у фикционалном приповедању фабула и сиже постоје истовремено, док у историји приповедање о догађајима увек иде после самих догађаја. Друга разлика се односи на тачку гледишта, односно фокализацију. За разлику од фикције, историјско приповедање може бити нефокализовано и неће приказивати унутрашњи свет личности. Трећа разлика је у односу историчара и писца према причи. Између писца једног дела и приповедача постоји разлика, док у историјском делу не постоји посебан приповедач који се разликује од писца (Кон, 1990). Још једна разлика која се може издвојити између фикције и историје јесте у одабиру ликова и догађаја. Док се историчар бави личностима које су стварно постојале, чињеницама и хронолошким следом догађаја, писац је слободан да у своје дело унесе и стварне и измишљене догађаје, и историјске личности и измишљене ликове.² Такође, писац може

¹ Под причом или фабулом се подразумева серија логички и хронолошки међусобно повезаних догађаја. Дискурс или сиже јесте начин ка који се догађаји презентују.

² У књизи *Историја и прича*, Адријана Марчетић говори о разлици између историје и фикције на нивоу представљања ликова. Оно што је у роману сасвим очекивано јесте представљање мисли и

да изабере да ли ће се држати хронолошког следа догађаја или ће се послужити различитим анахронијама, променама редоследа у дискурсу.

3. Представљање холокауста

У белешци на крају романа *Геџ и Мајер*, аутор наводи да прича никада није историја и да поштује чињенице само у мери у којој њој одговара (Albahari, 2005). Већ се у овој реченици уочава истицање разлике између приче/фикције и историје, на нивоу поштовања чињеница. Сам избор грађе говори о пишевом односу према историји. Конкретно, аутор романа *Геџ и Мајер* као грађу бира конкретни историјски догађај и два лика о којима су у документима забележена само имена – Геџ и Мајер. Иако је роман *Геџ и Мајер* заснован на чињеницама, он ипак представља појединачни, субјективни поглед на историју.

Радња романа одвија се на два временска плана. Један план је приповедачева садашњост, временски удаљена од Другог светског рата. Други план је прошлост, један део Другог светског рата, период од 1941. до 1942. године, у логору Сајмиште. Ова два временска плана повезује исти простор, Београд, и приповедач који није био непосредни сведок страдања Јевреја у логору, али коме је већи део фамилије настрадао. Главна спона између прошлости и приповедачеве садашњости јесу ликови Геџа и Мајера. Писац бира да представи холокауст не преко жртава већ преко злочинаца, што се огледа у самом наслову романа. „Постоји дословно само једно дело које се бави перспективом злочинца – Албахаријев роман Геџ и Мајер.“ (Тодорић, 2010: 44).

Геџ и Мајер су били возачи гасног камиона душегупке, којим су Јевреји превожени од логора до места на коме ће њихови лешеве бити закопани. Жртве су умирале на путу, у току вожње камионом. Приповедач романа није непосредни сведок убијања Јевреја, он своја сазнања добија из докумената и сведочења старијих рођака. Приповедач, односно, главни лик романа уопште нема име, док злочинци имају само имена. Питање које се намеће јесте да ли је историја као наука довољна да верно и потпуно представи такву катастрофу какав је био холокауст? О овом питању Владислава Рибникар каже следеће:

„Насупрот томе у студијама холокауста постоји и тенденција да се истичу управо предности уметничког дискурса и да се он супротставља нефигуративном језику историографије, за који ће се онда тврдити да испушта из вида целу област субјективности и личних емоција“ (Рибникар, 2006: 631).

У роману се не потенцирају историјске чињенице, до њих се може доћи преко докумената. Акцент је на појединачном доживљају историјског догађаја, и покушају приповедача да сазна ко су били Геџ и Мајер и да ли су кажњени за

осећања јунака. Са друге стране, историчар који би давао увид у мисли и осећања јунака морао би да се позива на конкретне документе који о томе сведоче, како не би изгубио кредибилитет (Марчетић, 2009).

оно што су учинили. Зато писац ствара приповедача који је истовремено и лик у радњи о којој приповеда.

4. Приповедачев однос према историји

Радња романа *Геџ и Мајер* паралелно се одвија на два наративна нивоа. Један је ниво приповедачеве садашњости на коме приповедач истражује историју. Други ниво чија радња тече паралелно јесте приповедачево реконструисање прошлости, то је ниво на коме су Геџ и Мајер. На једном нивоу је сам приповедач и његова прича у првом лицу о себи. На другом нивоу је прича коју приповедач измишља о Геџу и Мајеру и дечаку Адаму, односно унутрашња прича. Приповедач паралелно приповеда о себи и свом животу, и о Геџу и Мајеру. Реч је заправо о два света. Један је реални свет приповедачеве садашњости, а други је измишљени, паралелни свет Геџа и Мајера. О реалном свету приповедачеве садашњости открива се веома мало.

Однос историје и фикције у роману уочава се на нивоу односа приповедача према светској историји и историји сопствене породице. Кроз ставове приповедача о историји проблематизује се питање да ли историја као наука може бити довољна у представљању страдања појединца. Човек је у реалности био људско биће са особинама и осећањима. Када је као жртва прешао у историју, он постаје „невидљиви човек“, једна од многих жртава о којој се не говори посебно. Приповедач се бави овим преласком у историју.

Мотивација приповедача да отпочне трагање по историји јесте попуњавање породичног стабла. Кад увиди да нема довољно података о својим прецима, приповедач почиње да трага за одговорима. Са једне стране, он посећује музеј и трага за документацијом, а са друге се окреће преживелим сведоцима, посећује места на којима су Јевреји страдали. Иако је био рођен за време Другог светског рата, приповедач није био непосредни сведок страдања Јевреја на Сајмишту. Он се са својом мајком скривао у неком селу и тако преживео рат. Сведочења на која се ослања нису сведочења његових родитеља, они су мртви. Трагајући по документима, приповедач са сусреће са ограниченим могућностима историјског сазнања, јер тамо наилази само на набрајање чињеница, без издвајања жртава појединачно. За историју су све жртве исте, у њој нема места за осећања.

„Тako је моје зnanje било сведено на опште чињенице из удзбеника, историје, филмова и književnih дела, а one ми ни на који начин нису указивале да се та историја односи на мене. Уосталом, историја је безлична и, бар као наука, не може да постоји на нивоу појединца, јер би је тада било nemoguće појмити. Отуда се свака историја своди на трагање за најмањим и највећим заједничким садржителјима, као да је сваки човек исти, а све људске судбине једнаке.“ (Albahari, 2005: 39).

Приповедачу романа нису довољне само опште чињенице да би истражио историју сопствене породице јер је историја, по његовом мишљењу, безлична. Потребно му је да сазна више о жртвама и њиховим убицама како би схватио шта

се дешавало у прошлости. Овакво сазнање омогућиће му преживели сведоци и машта. Пошто су о злочинцима забележена само имена, Гец и Мајер, приповедач ће покушати да претпостави какви су то људи били. Он успоставља јасну разлику између онога што јесте и онога што није историја, између безличног и личног. Са једне стране су документа, бројеви, пописи, наредбе, чињенице. Чињеница је, на пример, да се Министарству унутрашњих послова 1941. пријавило скоро девет и по хиљада Јевреја. Међутим, према мишљењу приповедача, ту историја ставља тачку. Ако би се неко само упитао како су се ти људи тада осећали, преко-рачио би границу историјског, управо због тога што се историја не бави осећањима. Приповедач покушава да се бави управо овим, личним делом прошлости. Несумњиво је да прошлост не постоји само на нивоу историјских чињеница. У роману се указује на то да историја као наука можда ипак није довољна да пружи потпуну слику о оваквој катастрофи какав је био холокауст. Као још једна разлика између историје и фикције овде се истиче разлика у предмету којим се баве.

4.1. Гец и Мајер

Приповедач посеже за дописивањем историје како би себи одговорио на два питања која га муче. Једно је: Ко су били људи који су усмртили толико Јевреја? Друго питање гласи: Како је могуће да су сви поверовали у причу о премештању у други логор и да се нико није побунио? Да би одговорио на ова питања, приповедач покушава да у својим мислима проживи све оно што се тада дешавало, тако што ствара фикционални свет Геца и Мајера и дечака Адама, који је у контакту са историјским чињеницама. Један временски план приче је потпуно завршен. И приповедач и читаоци знају шта се заправо десило у историји у Другом светском рату. Међутим, приповедач се бави оним делом приче који није завршен, а то је део о Гецу и Мајеру. Зашто баш о њима, зашто не о неком другом логору, о неким другим убицама? Зато што се прича о Гецу и Мајеру директно преплиће са причом о његовој породици. То је она тачка у којој се историја његове породице преплиће са светском историјом.

Услед немогућности историје да пружи довољно сазнања о возачима злогласне душегупке, приповедач покушава да их замисли. Он не размишља само о њиховом физичком изгледу, већ покушава да реконструише њихов живот пре доласка у Београд, и истовремено, покушава да сазна шта се десило са њима по одласку из Београда. Ко су били људи који су деци у логору делили слаткише и истовремено их водили у смрт?

„Gec i Majer. Nikada ih nisam video, mogu samo da ih zamišljam. U takvim parovima jedan je obično visok, a drugi nizak, ali, s obzirom na to da su obojica bili SS-podoficiri, lako je pomisliti da su bili višeg rasta, možda čak iste visine.“ (Albahari, 2005: 5).

Од два имена, Гец и Мајер, приповедач ће у својој машти створити ликове, даће им одређени идентитет.³ Прича која се ствара о Гецу и Мајеру јесте

³ У причу о Гецу и Мајеру приповедач уводи и друге ликове који су стварно постојали, али се не бави њиховим размишљањима, један од њих је унтерштурмфирер Андорфер. Овај лик је

фикција, али заснована на људима који су у историји стварно постојали. Ожи-вљавање Геца и Мајера заснива се на приповедачевим претпоставкама, и зато ниједно сазнање о њима није поуздано. Чак, читалац има утисак да се та два лика стапају у један, да међу њима нема разлике. У тексту се стално понавља „Мајер, ili možda Gec“ (Albahari, 2005: 93). Такође, стално се указује да је можда могло бити тако, што упућује на то да је свет Геца и Мајера само једна могућност и да није створен на поузданим информацијама.

Према мишљењу приповедача Гец и Мајер су били људи који су живели обичним грађанским животом у малим градовима, и који нису превише размишљали о убијању. Смрт Јевреја и свакодневна убијања за Геца и Мајера представљају само део посла, једну од обавезних активности: „Malo po malo, prođe dan. Uvek ima nešto da se radi.“ (Albahari, 2005: 10). Када су кренули за Београд, они су тачно знали куда иду и зашто иду и ипак нису осећали кривицу. Њихово путовање испуњено је причом о најобичнијим стварима, о породици, о детињству, о плановима. Према ономе како их приповедач замишља, Гец и Мајер су били људи који су убијање прихватили као део свакодневице, једноставно, посао као и сваки други.

Поред немогућности да схвати какви су људи били Гец и Мајер, приповедач покушава да схвати како је могуће да су сви поверовали у причу о транспорту у други логор. Јевреји су били убеђени да их превозе у други логор и нико није посумњао. Затвореници који су закопавали њихове лешеве били су убеђени да ће бити пребачени у радни логор у Норвешкој. Једноставно, људима у таквим ситуацијама била је потребна нада, макар и да обмањују себе.

4.2. Прича о Адаму

Приповедач себи даје улогу некога ко ће сачувати бар део историје од заборављања и ко неће дозволити да жртве буду само забелешке у књигама. Зато ће он, с обзиром на то да је био наставник у школи, повести своје ученике на излет до Сајмишта, и испричати им причу о страдању Јевреја. Заправо, он ће покушати да са својим ученицима пређе цео пут од транспортовања Јевреја до логора, све до војне душегупком и избацивања лешева из камиона. За време овог излета, приповедач ће својим ученицима испричати причу о дечаку Адаму коју је сам измислио. Прича о Адаму је у потпуности измишљена, фикција у фикцији. Приповедач ствара дечака Адама који није стварно постојао, то је његов измишљени рођак, ванбрачни син његове тетке.

„I tako sam, pazeći da Gec i Majer ništa ne primete, ispričao sebi kako je jedna Matilda umrla na porođaju. Dečak koji se tada rodio i koji je iz mog grla izvlačio hrskave hebrejske reči, poticao je iz njene vanbračne veze sa čovekom koga nije odala. Dečak je dobio ime Adam, a Matilda je, kao da smrt nije bila dovoljna, gurnuta u duboki bunar zaborava.“ (Albahari, 2005: 138).

приповедачу потребан како би себи што уверљивије приказао ситуације у којима се налазе Гец и Мајер. Међутим, он се ипак првенствено бави непосредним извршитељима злочина, Гецом и Мајером.

Стварање унутрашње приче, која је у одређеној мери заснована на историјским чињеницама, такође представља један вид приповедачевог односа према историји. Он осмишљава један фрагмент историје, причу о једној жртви и убицама. У оваквом приповедачевом поступку приметна је нека врста поигравања са историјом. Он на основу историјских чињеница ствара причу/фигурицу, коју опет приказује као историју/истину. Приповедач у једном тренутку постаје наратор пред бројном публиком (својим ученицима) којој представља измишљену причу као истиниту. За разлику од читаоца, ученици који слушају причу располажу мањим знањем, немају увид у то да прича није истинита. Приповедач у овом случају посеже за поступком уопштавања. Од појединачног догађаја, он ствара тип жртве преко дечака Адама, све у циљу једног другачијег приказивања историје.

Функција излета јесте да наведе ученике да се уживе у догађају, да покушају себе да замисле у таквој ситуацији. Приповедач жели да његови ученици не посматрају историју само кроз уџбенике, чињенице и бројеве. Истовремено, он својим ученицима представља историју у виду приче. Иако ова прича одступа од историјских чињеница, приповедач нема намеру да ученике обмањује, већ само да им укаже на другачији поглед на историју. У причи о Адаму историја више није безлична, једна жртва је добила име.

Адам је једини који се побунио, једини који је преживео вожњу камионом и настрадао од метака. Пошто нико није успео да преживи вожњу камионом, отвара се могућност приповедачу да створи један алтернативни свет и кроз своју фикцију покуша да да другачији крај историјском догађају. Недовољне информације о смрти тетке Матилде, такође отварају могућност приповедачу да сам надогради причу. Приповедач у причи о Адаму не прича о себи већ о неком другом. У потпуности доминира доживљај лика који је преживео вожњу у гасном камиону. Описано је укрцавање људи у камион, плач деце, гужва и почетак испуштања гаса. Приповедач никако није могао знати све то, али се ослонио на претпоставке и имагинацију. Иако он сам води и креира причу, на крају је ипак изненађен Адамовом смрћу: „Adam je mrtav. Mislio sam, nadao sam se da će ostati živ.“ (Albahari, 2005: 172). Смрт је дошла као неминовност и као немогућност да се промени историја.

5. Суочавање са историјом

Приповедачево суочавање са историјом једнако је суочавању са траумом. Историја се односи на рат и трауму.⁴ Приповедач има потребу да се идентификује и са жртвама и са злочинцима, како би могао да разуме шта се тада десило. Као реакција на трауму код приповедача се јављају фантомски болови, немир,

⁴ У коментарима приповедач износи своје ставове о рату и ироничан став према наводном изабраном народу који је у рату поднео толике жртве и који дочекао спас од свог бога: „Bog se nije mnogo trudio tih dana oko svog izabranog naroda. Možda je, doduše, bio zauzet u nekom drugom kutku sveta, a možda je, zapravo, hteo da pokaže tom narodu da i nije toliko izabran?“ (Albahari, 2005: 14).

бес, осећање изгубљености. Читав његов доживљај трауме одликује нека врста емпатије и то не са неким у садашњости, већ са људима из прошлости. Трагање по прошлости за приповедача је једнако трагању за сопственим идентитетом. Њему је потребно да сазна истину о Гецу и Мајеру да би сазнао истину о себи. Зато свесно урања у туђе животе како би боље разумео сопствени живот. Када размишља о Гецу и Мајеру, он преузима њихову тачку гледишта. Представља своја размишљања као да је сам присуствовао њиховом разговору. Исти је случај и са представљањем Адама. У стварању унутрашњих прича, приповедач се поставља као писац који ствара дело и води рачуна о мотивацији и уверљивости својих ликова. За разлику од историчара који се бави чињеницама, приповедач приступа преношењу историје у нарацију.

Више пута у роману приповедач се толико уживи у своју причу да граница између стварног и измишљеног постаје нејасна. У једном тренутку, Гец и Мајер као да су ту поред њега, на улици или у његовом стану. Гец и Мајер, као ликови који припадају прошлости, продиру у садашњост самог приповедача. Истовремено, приповедач се идентификује са Гецом и Мајером, али и дечаком Адамом. Владислава Рибникар примећује:

„Однос између прошлости и савремености је парадоксалан и двосмислен. Са једне стране, приповедач тоне у замишљену прошлост, повлачећи са собом и читаоца; са друге, прошлост продира у свет приповедачке садашњости и ту – кроз приповедачеве снове, фантазије и халуцинације – афирмише своје аветињско присуство.“ (Рибникар, 2006: 633).

Овакав прелазак ликова са једног нивоа на други назива се металепса. Металепса је она ситуација у којој долази до продора ликова који припадају једном дијегетичком нивоу на други дијегетички ниво (Prins, 2011).

Између приповедачеве садашњости и прошлости постоји веома активан узамјамни однос. Приповедач покушава да одређени облик прошлости, али истовремено, прошлост обликује његову садашњост. Све оно што му се догађа у стварном свету, он покушава да повеже са прошлосту, тако да о истим ставрима паралелно говори кроз два временска плана.⁵ Како се деле светови, тако се дели и приповедачев лик и приповедачев живот. Он је један у садашњости, али се дели на хиљаду ликова у паралелном свету. У једном тренутку, ствара се одређена ситуација у којој приповедач коментарише свој статус, осећа се као да је књижевни лик неких паралелних светова, што указује на потребу да се од историје створи фикција.

Ставови приповедача о историји и свом народу истакнути су у коментарима приликом приповедања. Коментари су као и читаво приповедање емотивно обојени, прожети горком иронијом, и чак неком врстом подсмевања.

⁵ Приповедач сазнаје и најситније појединости о логору на Сајмишту. У једном тренутку чак рачуна колико је сваком затворенику дневно следовало хране. Када је израчунао да је једно дете у логору добијало дневно по кашику млека, неко време се одрекао млечних производа. Оно што се у роману не каже експлицитно, али на шта указују приповедачеви коментари, јесте да су у историји прецизније забележени бројеви, трошкови затвореника, грејања логора, потрошња хране, него подаци о злочинцима.

„Himler bi se, uveren sam, obradovao kad bi ih sreo. On je, naime, avgusta 1941. godine, negde u okolini Minska, prisustvovao masovnom streljanju. Kada je zavirio u grobnicu i video da su neke žrtve još žive, da se grče i jauču, pozlilo mu je. Ne znam da li je povratio i uprskao svoju zategnutu uniformu, ali i bledilo na licu, o drhtanju kolena da ne govorimo, bilo je dovoljno nedolično za jednog nemačkog oficira.“ (Albahari, 2005: 11).

У оваквим приповедачевим ставовима уочава се однос између злочинаца и жртава. За фашисте је убијање Јевреја било само посао који су покушавали да обаве што ефикасније. Јевреје једноставно нису посматрали као људе, па нису ни имали неки осећај кривице. Приповедач искључује сваку могућност необавештености или незнања Геца и Мајера. Фашисти су једноставно систематски приступали истребљењу Јевреја и поставили себи за циљ да убијање усаврше. Иако се у роману не говори о целом рату нити о свим окупираним земљама, писац је одабрао да прикаже такав део рата који у потпуности одражава став фашиста према читавом једном народу. Чак, према приповедачевим речима, убијање београдских Јевреја и није био тако велики задатак у односу на све остало у рату, ту је било тек пет хиљада душа.

6. Закључак

На крају романа, чини се да је приповедач потпуно изгубио везу са реалношћу. Он у једном тренутку кишобраном креће на зид, борећи се против невидљивих противника. Он на крају не зна више о Гецу и Мајеру него што је знао, јер стварних сазнања нема, али зна више о историји и свом животу, и све више је уверен у бесмисао. Трагање по прошлости није му донело смисао. Све време је приповедач остао без личног имена, док су злочинци и жртве у роману добили своја имена. Једно тумачење оваквог пишчевог поступка јесте да имена имају само они који су прешли у историју, само они који су везани за прошлост. Са једне стране, могло би се рећи да овај роман има више главних ликова, док се са друге стране може тврдити да има само једног. Ако се пође од претпоставке да су Гец и Мајер само један вид приповедачевог искорака у прошлост и да се приповедач са њима идентификује, онда је оправдана тврдња да роман има један главни лик. Међутим, пошто је већ наведено да се радња састоји од два наративна нивоа, може се рећи да на различитим нивоима постоје и различити ликови. На једном нивоу главни лик је сам приповедач, док су на оном нивоу унутрашње приче, коју приповедач ствара, главни протагонисти радње Гец и Мајер и дечак Адам.

Читав роман је једна прича о историји у којој се проблематизује однос фикције и историје, односно, кроз однос уметничког/фикционалног дискурса и дискурса историје. Ако је историја забележила оно што се стварно догодило у прошлости и дала објективни поглед на прошлост, остаје неразјашњено која

форма ће се онда бавити субјективним доживљајем прошлости.⁶ Историја се, као наука бави оним што је безлично, док се фикција бави оним што је лично. Приповедач романа *Геџ и Мајер* успоставља неколико различитих односа према историјском сазнању. Он је истовремено и сведок и истраживач и жртва историје, али, на неки начин и креатор историје. Његова прича има функцију и да допуни историју и да сведочи о историји. Свуда где је историја ставила тачку и где нема довољно информација, приповедач ствара одређена могућа решења, могуће допуне историје, посеже за фикцијом. Он има потребу да допуни историјска сазнања и сведе историју на ниво личног. Историја добија свој лични облик баш у фикцији, у лику Геџа, Мајера и дечака Адама.

Литература

- Albahari, D. (2005). *Gec i Majer*. Beograd: Stubovi kulture.
- Бошковић, Д. (2011). Историја и нарација, теорија и фикција. *Зборник Матице српске за књижевност и језик*, вол. 59, бр. 1, 31–43.
- Cohn, D. (1990). „Signposts of Fictionality. A Narratological Perspective“ in *Poetics Today*. Доступно на: <http://www.jstor.org/discover/10.2307/1773077?uid=3738928&uid=2&uid=4&sid=21104554069477> [5. 1. 2014.]
- Марчетић, А. (2009). *Историја и прича*. Београд: Завод за уџбенике.
- Prins, Dž. (2011). *Naratoški rečnik*. Beograd: Službeni glasnik.
- Радуловић, О. (2010). Прогони Јевреја у стваралаштву Данила Киша, Александра Тишме и Давида Албахарија. *Књижевност и језик*, вол. 57, бр. 1, 109–126.
- Рибникар, В. (2006). Историја и траума у романима Давида Албахарија. *Зборник Матице српске за књижевност и језик*, вол. 54, бр. 3, 613–639.
- Тодорић, Г. (2012). Представљање холокауста у српској књижевности. *Књижевност и језик*, вол. 59, бр. 1–2, 43–52.

⁶ Шездесетих година двадесетог века појавила су се мишљења која изједначавају статус историје и фикције и према којима је историја такође само једна прича. „У оквирима постструктуралистичких интересовања, идеја да су књижевни текстови само један од облика наративних текстова, као и да филозофски и научни текстови носе у себи сенке фикционалних текстова постаје преовлађујућа“ (Бошковић, 2011: 35). Овакав став остаје као једно од могућих тумачења односа историје и фикције, али се на тумачење поменутог односа у овом роману не може применити. Приповедач је више пута истицао разлике између историје и фикције, тако да се оне не могу посматрати као једнаке.

Petra Pešić

**THE RELATION BETWEEN THE DISCOURSE OF HISTORY
AND THE DISCOURSE OF FICTION IN THE NOVEL BY DAVID
ALBAHARI *GOTZ AND MEYER***

Summary

The subject of this paper is the study of relations between discourse of history and the discourse of fiction on the example of the novel by David Albahari *Gotz and Meyer*. We chose this novel because the narrator on the one hand based his story on a historical event, the suffering of Jews in Belgrade camp Sajmiste, while on the other he shows that history does not have all the answers, and in the absence of facts it resorts to fiction. The basic assumption of the narrator is that history/discourse of history can not answer questions about individual. Rethinking relations between discourse of history and discourse of fiction can be seen at many different levels in the novel. Primarily through the choice of the material itself, or the manner of topic in the literature of the Holocaust, and the relationship of the narrator, as an indirect witness suffering, toward the collective history and the history of his own family. Finally, rethinking the mentioned relations can be seen in the complement history, and in the creation of fiction in the fiction by the storyteller, mixing historical and fictional characters. In this paper we turn to the meaning of the discourse in narratology, as well as the difference between history and fiction from narratological perspective. Our aim, when studying the novel is to determine what the main differences between the status of the history and status of fiction in the novel are, and the role of the discourse of history, and the discourse of fiction in representing individual trauma.

petra88pesic@gmail.com

